

Русаков Сергій Сергійович,
*кандидат філософських наук, доцент,
професор кафедри філософської антропології,
філософії культури та культурології
Навчально-наукового інституту філософії та освітньої політики
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
orcid.org/0000-0002-8494-9445*

МИСТЕЦЬКІ ЖУРНАЛИ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО АРТРИНКУ НАПРИКІНЦІ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Метою статті є висвітлення аспектів впливу мистецької періодики на формування артринку України на основі аналізу української та зарубіжної преси 1990–2024 рр. та ХХ ст. відповідно. Надано основні визначення терміну «журнал» та представлено погляди науковців щодо відповідності та формальних підходів українських часописів до заявлених вимог. Наведено статистичні дані щодо розвитку українських культурно-мистецьких закладів та процесів протягом 1990–2022 рр. та побіжно означено причини, що вплинули на виявленій перебіг подій. Висвітлено тенденції розвитку української преси періоду Незалежності, названо основні мистецькі журнали в царині української літератури та проаналізовано артжурнали більш широкого профілю українського та зарубіжного просторів, зокрема часописи «ART UKRAINE», «Арткурсив», «Vijenac». Висвітлено вплив спеціалізованих видань на формування нових підходів до популяризації сучасного українського мистецтва, підтримку художників, галерей та колекціонерів. Мистецькі журнали виступали важливою платформою для критичного аналізу, просування молодих митців та налагодження контактів з міжнародною артспільнотою. Зазначено, що саме через ці видання було можливим не лише інформаційне наповнення артринку, але й його професіоналізація, створення умов для інтеграції українського мистецтва у світові культурні процеси. Наведено основні аспекти впливу мистецьких журналів на розвиток артринку, зокрема: інформаційна роль; культурологічно-популяризаторська роль; професіоналізація артспільноти; міжнародна інтеграція артпроцесів.

Ключові слова: артринок, мистецькі журнали, Art Ukraine, Арткурсив, Vijenac, мистецтво, література, візуальне мистецтво.

Rusakov Serhii,
*Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor,
Professor at the Department of Philosophical Anthropology,
Philosophy of Culture and Cultural Studies
of the Educational and Scientific Institute of Philosophy and Educational Policy
of Drahomanov Ukrainian State University
orcid.org/0000-0002-8494-9445*

ART MAGAZINES AS A FACTOR IN THE FORMATION OF THE UKRAINIAN ART MARKET AT THE END OF THE 20TH – BEGINNING OF THE 21ST CENTURY

The purpose of the article is to highlight aspects of the influence of art periodicals on the formation of the Ukrainian art market through the analysis of the Ukrainian and foreign press of 1990-2024 and the twentieth century, respectively. The basic definitions of the term 'magazine' are given and the views of scholars on the compliance and formal approaches of Ukrainian magazines to the stated requirements are presented. The article provides statistical data on the development of Ukrainian cultural and artistic institutions and processes during 1990-2022 and briefly outlines the reasons that influenced the identified course of events. The article highlights the trends in the development of the Ukrainian press during the period of independence, names the main art magazines in the field of Ukrainian literature, and analyses art magazines of a broader profile in the Ukrainian and foreign spaces, in particular, the magazines ART UKRAINE, Artcourse, and Vijenac. The influence of specialised publications

on the formation of new approaches to the promotion of contemporary Ukrainian art, support for artists, galleries and collectors is highlighted. Art magazines were an important platform for critical analysis, promotion of young artists and establishing contacts with the international art community. It is noted that it was through these publications that not only the information content of the art market was possible, but also its professionalisation, creating conditions for the integration of Ukrainian art into global cultural processes. The article presents the main aspects of the impact of art magazines on the development of the art market, in particular: an informational role; a cultural and promotional role; the professionalization of the art community; and the international integration of art processes.

Key words: art market, art magazines, Art Ukraine, Artcourse, Vijenac, art, literature, visual art.

Актуальність проблеми. Зміна форм комунікацій суспільства активує пошук більш нових каналів для ефективного обміну інформацією. Популяризація своєї творчості завжди була актуальною для митців, тому мистецькі журнали можна розглядати як важливий інструмент для промоції свого імені на українському та світовому артринку. Визначення впливу таких видань на формування артринку дотепер не набуло достатнього поширення серед культурологічної спільноти. Це і спричинило актуальність статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Розгляду літературно-мистецької періодики України кінця ХХ – початку ХХІ століття присвячені роботи О. Іванової (Іванова, 2010), Л. Василик (Василик, 2008), В. Шейко (Шейко, 2009), О. Левицької (Левицька, 2011), Харамузи Д. (Харамуза, 2020). Аналіз наявності друкованих та онлайн-видань мистецьких журналів на ринку України вітчизняного та зарубіжного видавця, їх проблематику, зміст, опис серед наукових кіл нашої країни проводився недостатньо. Серед небагатьох науковців, які частково досліджували означений напрям – М. Глушко (Глушко, 2016), А. Пилипенко (Пилипенко, 2012), С. Фіялка (Фіялка, 2013), Л. Монич (Монич, 2012) та ін.

Більш детально вивчено питання наповнення журналів та форми викладеного контенту у виданнях К. Халимон (Халимон, 2011). Серед розвідок стосовно типології художніх журналів, зокрема і мистецьких, роботи Т. Хітрової (Хітрова, 2007), Ю. Мазур, М. Рожило (Мазур, 2013).

Метою дослідження є визначення впливу мистецьких журналів на процеси розвитку сучасного українського артринку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Промоція протягом всього періоду існування мистецтва була важливим складником успіху визнання митця.

Меценатство, участь у гільдіях, ремісничих цехах, організація персональних виставок або

співпраця з іншими митцями для проведення таких заходів, приналежність до академій мистецтв та інших визначних інституцій позитивно позначались на творчій кар'єрі митців. Досить згадати життєписи Леонардо да Вінчі, Мікеланджело Буанаротті, Рафаеля Санті, Поль Деларош та ін.

В добу друкарства та поширення періодичних видань у ХІХ–ХХ ст. можливість потрапити на шпальти друкованих видань стає чинником публічного визнання, що допомагає створити символічний капітал творчості митця шляхом запрошення до обговорень публікацій, фахових дискусій тощо. Відтак, можна висунути гіпотезу про взаємозв'язок між розвитком мистецтва завдяки мистецьким журналам та позитивною динамікою артринку.

У медійному просторі мистецька періодика найпоширеніша у формі журналу. Дослідниця Марія Глушко резюмувала основні визначення терміну «журнал» у своїй статті та наводить такі його варіанти:

1. Журнал (часопис) – періодичне видання, яке виходить під постійною назвою, має постійні рубрики, містить статті, реферати, інші матеріали з різних громадсько-політичних, наукових, виробничих та інших питань, літературно-художні твори, ілюстрації, фотографії (згідно ДСТУ 3017-95 «Видання. Основні види. Терміни та визначення»).

2. Журнал – періодичне видання встановленого формату у вигляді блока скріплених у корінці друкованих аркушів, що виходить з постійною назвою, має постійні рубрики і містить статті і/або реферати з різних громадсько-політичних, наукових, виробничих, інших питань, а також літературно-художні твори та ілюстративний матеріал (відповідно до СОУ22.2-02477019-06:2006) (Глушко, 2016, с. 48).

Дотепер не існує усталеної думки щодо надання типологічного забарвлення мистецьким журналам. Зокрема, науковці відносять їх до літературно-мистецьких видань (Хітрова,

2007), спеціальних, що націлені на певну аудиторію (Глушко, 2016, с. 48), політематичних візуальних елементів (Мазур, 2013, с. 71), вузькотематичних мистецтвознавчих видань (Фіялка, 2013, с. 118). Крім того, дослідники Ю. Мазур та М. Рожило вважають, що деякі видання не відповідають справжнім критеріям для журналу і відносяться до періодики лише формально (Глушко, 2016, с. 48).

Контент цього виду преси формується не систематично, спонтанно, адже він спирається на події, які не тільки планують культурно-мистецькі інституції, але й які можуть виникнути без попереднього узгодження. Згідно з статистичними даними, кількість осередків впродовж останніх 30 років змінювалася нерівномірно за формами, і через вплив об'єктивних чинників зрештою зменшилася. Для порівняння візьмемо проміжок часу від 1990 р до 2022 р. Кількість музеїв стабільно зростала та збільшилася з 214 до 574; кількість професійних театрів знизилась зі 125 до 112; кількість бібліотек стрімко впала з 22,6 тис. до 13,5 тис.; така ж невтішна ситуація і з демонстрацією фільмів – від 27,2 тис. до 1,1 тис. Крім того, в зв'язку з децентралізацією та російсько-українською війною зменшилася і кількість клубних закладів: з 25,1 тис. до 16,8 тис. та частота проведення виставкових заходів – з 1094 до 922 (Вернер, 2023, с. 110). Але, не зважаючи на загальне зниження кількості інституцій, їх достатньо для наявності постійного, хоча й спонтанного контенту для мистецької періодики. Саме про це говорить позитивна динаміка кількості української періодики за 2000–2022 рр.: від 1245 друкованих одиниць до 2692 у 2018 р. та її зменшенням у 2022 р до 1439 (Вернер, 2023, с. 112). Проте варто зазначити що на заміну друкованим примірникам прийшли електронні видання, які певною мірою витіснили застарілу форму паперового журналу через більшу доступність та економічну доцільність. Зокрема, кількість скачувань даного типу видань досягла 21,5 тис. станом на 2022 р. (Вернер, 2023, с. 73).

Справжній вибух стався у колі літературно-мистецької періодики з 1989 р., коли з'явилася ціла палітра видань, таких як «І» та «Четвер», з 1990 р. – «Світовид», «Універсум», «Холодний Яр», «Кур'єр Кривбасу», «Вежа», «Дніпровські хвилі», «Екзиль», «Склянка часу*Zeitglas», «Слобожанщина», «Країна мрій», «Лір-Арт»,

«Art Line», «Родовід», «Слово Просвіти», «Плерома», «Критика», «Гігієна», «Соборність», «Зоил», «Дух і літера». Цей сплеск продовжився у 2000 рр.: «Річ», «Форма[r]т», «Хортиця», «Потяг'76», «Неопалима купина», «Книжковий клуб плюс», «Винницький край», «Січеслав», «Музейний провулок», «ШО», «Український журнал», «Український детектив», «Золота доба», «Золота Пектораль», «Provocatio: поезія, проза, есеї», «УФО (Український фантастичний оглядач)», «Містеріум», «Культурванш», «Артанія», «Потяг'76», «Київська Русь», «Буквоїд». З'являються онлайн-часописи. Так, у 2009 р. започатковано інтернет-журнал «Читомо», що активно розміщає критику, анонси книжкових новинок, оглядові статті (Харамурза, 2020, с. 152–155).

Знаковими артвиданнями 2000–2024-х рр. є журнал «ART UKRAINE» та альманахи «Арткурсив», що відіграли ключову роль для пояснення нових художніх тенденцій, популяризації творчості сучасних митців, сприяли формуванню нового артдискурсу та активізації артринку в Україні.

Скрін <https://artukraine.com.ua/archive/>

«ART UKRAINE» позиціонує себе як «провідний журнал про мистецтво» (Журнал «ART UKRAINE»), що набув репутації «повноправного учасника сучасного культурного процесу» (Глушко, 2016, с. 50). Видання засновано у 2007 р. та стало одним з найбільш помітних серед українських та зарубіжних видань візуально-мистецького спрямування. Журнал був розрахований на вузьке спеціалізоване коло читачів, серед яких колекціонери, експерти, художники, галеристи, мистецтвознавці та широке – поціновувачів мистецтва. Серед контенту видання – критичні огляди, інтерв'ю, культурологічні тексти від художників та кураторів, що показували головні події в артсередовищі (художні виставки, бієнале, ярмарки), які презентували загалу традиційне та сучасне мистецтво. Часопис існував в електронній та друкованій версіях. Знайти друковані примірники можна в букіністичних точках, таких, як книжкові магазини, кіоски преси та у престижних творчих установах. В рамках нашого дослідження варто підкреслити, що «ART UKRAINE» став інформаційним партнером низки визначних культурних подій не лише в українському артпросторі, але й в міжнародному (виставки «Арт-Київ», «Великий скульптурний салон», «Великий антикварний салон» та ін.). На шпальтах видання можна знайти анонси знакових подій, що вплинули на розвиток популяризацію певних митців, їхніх арттворів, а також варто вказати на наявність реклами аукціонних домів, які є суб'єктами артринку, наприклад, Sotheby's.

У 2012 році було присвячено спеціальний випуск журналу до події, яка зробила великий внесок в інтеграції світового мистецтва та артринку з українським – Першої київської міжнародної бієнале сучасного мистецтва. Журнал активно аносував подію, адже «Art Ukraine давно стежить за перипетіями підготовки до наймасштабнішого проекту в новітній історії українського мистецтва, а свіже число ми повністю присвячуємо ARSENALE!» (вступне слово головної редакторки Аліси Ложкіної).

Кураторські тексти, фахові статті та інтерв'ю, якісна поліграфія змогли ознайомити широке коло читачів з концепціями творів сучасного мистецтва. Важливо, що увага приділялась українським митцям, наприклад, огляд «Українські художники у головному проекті ARSENALE

2021» у рубриці «Перший план» зумів професійно показати тенденції українського мистецтва сучасних митців, що підвищило інтерес серед іноземних колекціонерів та стимулювало зростання попиту на їхні твори.

Мистецький часопис «Арткурсив» засновано Інститутом проблем сучасного мистецтва НАМ України у 2009 р. Редакція журналу оголошує метою часопису «висвітлення багатоаспектних явищ сучасного мистецтва: музики, театру, кіно та візуального мистецтва» (Альманах «Арткурсив»). Видання репрезентує наукової думки мистецької спільноти у галузі візуальної культури, культурології, мистецтва; оглядачем артринку України та аносує різні культурні події. Як і «ART UKRAINE» видається у двох варіантах – електронному та друкованому. Знайти його можна в культурних центрах (музеях, галереях), арткафе ті інших креативних культурно-мистецьких просторах (Voloshyn Gallery, Книгарня «Є» на Лисенка, Pinchuk Art Center та ін.).

Часопис не лише виконує інформаційну функцію для артринку – публікуючи артрецензії на виставки, огляди художніх тенденцій та інтерв'ю з митцями, що популяризують їхню творчість і, своєю чергою, впливають на попит, але й має зв'язок із відомим українським артдилером Ігорем Абрамовичем, який останні роки є артдиректором видання та активно його підтримує.

Серед іноземної преси довготривалою та складною історією привертає увагу хорватський мистецький журнал «Vijenac» (українською – «вінок»). Він був заснований ще у 1869 р. та перетерпів п'ять відновлень своєї діяльності. Спочатку видання було центральним часописом хорватської літератури і культури кінця XIX ст. Журнал публікував різні твори сучасних письменників та поетів, які були видатними представниками реалізму,

натуралізму та модернізму Хорватії. Крім того, у виданні містилися анонси, критичні статті, фельїтони. Пізніше журнал розпочав публікацію на своїх сторінках продуктів візуального мистецтва (картин, портретів, ілюстрацій). Сучасна політика журналу спрямована на висвітлення подій культурно-мистецького простору. Від часу заснування «Vijenac» був задуманий як двотижневик, в цій формі він функціонує й дотепер. Однак, велика кількість читачів підтверджують важливість та актуальність часопису, який виконує почесний обов'язок в хорватському культурному просторі, яскраво відображаючи шлях хорватської культури, літератури, мистецтва та науки в нових умовах сучасності (Bratulić, 2001).

Окреслюючи роль мистецьких журналів у формуванні українського артринку наприкінці XX – початку XXI століття, можна виокремити такі напрями його впливу:

1. Інформаційна роль.
2. Культурологічно-популяризаторська роль.
3. Професіоналізація артспільноти.
4. Міжнародна інтеграція артпроцесів.

Інформаційна роль. Завдяки публікації в журналах критичних статей, інтерв'ю з митцями, кураторських текстів та оглядів виставок, відбулося формування уявлення про сучасне українське мистецтво серед більш широкої аудиторії. Крім вже наведених часописів, такі журнали, як «Art Ukraine», «Простори» та інші надають можливість презентувати арттвори та ідею митцям, що, своєю чергою, не лише формує мистецьке середовище, але й підтримує постійний інтерес до українського та міжнародного артринків.

Культурологічно-популяризаторська роль. Завдяки огляду виставок, розміщення інтерв'ю та статей про визначних художників широке коло людей отримало доступ до інформації, яка була маловідомою. Своєю чергою, це вплинуло на формування естетичного розвитку соціуму та як наслідок затребуваності робіт сучасних митців та підвищення їх вартості. Таким чином цей аспект не лише розширив межі комерційної складової артринку, а й підвищив авторитет мистецтва серед соціуму.

Професіоналізація артспільноти. Поширення професійної критики, теоретичних досліджень, огляди на презентації нових художніх виставок, популяризації творів мистецтва через сторінки артжурналів зріс не лише естетичний розвиток соціуму, але й відбулась більш вузька

професійно спрямована взаємодія – підвищилась компетенція самих митців, а також кураторів, галеристів та артменеджерів. Таким чином відбулось підвищення якості організації артзаходів, а широка демонстрація культурних подій на шпальтах видань позитивно відобразилась на професіоналізації артспільноти загалом.

Міжнародна інтеграція артпроцесів. Вихід журналів на міжнародну арену надав можливість долучити українську спільноту до міжнародного контексту мистецтва. Українські артдіячі увійшли до світового мистецького простору та ринку і стали учасниками культових міжнародних подій. Цей чинник підвищив статус та пізнаваність українського мистецтва на рівні інших країн, а також збільшив престижність українського артринку всередині країни.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Промоція була одним із важливих чинників набуття популярності митців у соціумі протягом всього світового культурно-мистецького процесу. Її форми змінювалися в залежності від часу та його відкриттів: від салонів та академій – до реклами та розміщення публікацій в друкованих та онлайн-журналах.

Український друкований журнал мистецького спрямування було започатковано ще наприкінці XIX ст., однак його розквіт припав на 1989–2010 рр., що збіглося з проголошенням Незалежності України та її становлення як самостійної держави. На шпальтах новостворених журналів побачили світ не лише літературні твори, критичні статті, огляди та релізи, а й ілюстрації, картини, портрети, фотографії скульптур та ін. Крім того, ці видання почали функціонувати в умовах вільної конкуренції за читача, що позитивно вплинуло на розвиток продукту та артринку загалом.

Існування друкованих журналів у сучасному світі викликає дискусії, але в артсередовищі вони продовжують здобувати визнання та виконувати важливу роль. Кожен з наведених прикладів журналів підтверджує цю значущість для мистецької спільноти, показуючи, що така форма комунікації стає все більш важливою не лише як платформа для обміну інформацією, але й як засіб промоції молодих митців та підвищення статусу більш досвідчених колег. Усі ці процеси стимулюють розвиток артринку, що викликає дедалі більший інтерес науковців для подальшого дослідження цієї теми.

Список використаних джерел:

1. Альманах «Арткурсив». URL: <https://mari.kyiv.ua/science/scientific-publications/art-coursive>.
2. Bratulić, Josip (2001). *Vijenac za hrvatsku književnost. Vijenac 200*. URL: <https://www.matica.hr/vijenac/200/Vijenac%20za%20hrvatsku%20knji%C5%BEevnost/>.
3. Василик Л. Є. (2008). Літературно-художні видання у контексті сучасних суспільно-культурних тенденцій. *Поліграфія і видавнича справа*. № 2. С. 22–28.
4. Вернер І. Є. (2023). Статистичний щорічник України за 2022 рік. Київ. Державна служба статистики України. 383 с.
5. Глушко М. (2016). Мистецькі журнали в сучасній Україні: особливості контенту. *Вісник ЛНАМ. Серія: Культурологія*. Вип. 29. С. 47–57.
6. Журнал «ART UKRAINE». URL: <https://artukraine.com.ua/about/>.
7. Иванова О. А. (2010). Літературно-мистецька періодика в соціально-комунікаційному просторі України початку ХХІ століття: дис. ... д-ра наук із соц. комунік.: 27.00.01 / Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова. Одеса. 462 с.
8. Левицька О. С. (2011). Літературно-художні часописи в сучасному літературному дискурсі. *Поліграфія і видавнича справа*. № 1. С. 33–43.
9. Мазур Ю. В., Рожило М. А. (2013). Журнал про сучасне візуальне мистецтво: ризик втратити українського митця. *Масова комунікація: історія, сьогодення, перспективи*. Луцьк. № 3 (3). С. 70–73.
10. Мониш Л. М. (2012). Особливості жанрового контенту сучасних літературно-художніх журналів України. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. № 1027. URL: http://www-philology.univer.kharkov.ua/nauka/e_books/visnyk_1027/content/monych.pdf.
11. Пилипенко А. (2012). Контент літературного журналу: принципи моделювання. *Вісник Книжкової палати*. № 2. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/vkp/2012_2/st.
12. Фіялка С. Б. (2013). Тематико-типологічна структура сучасних мистецтвознавчих журнальних видань. *Наукові записки Інституту журналістики*. Т. 50. С. 110–118. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizh_2013_50_24.
13. Халимон К. (2011). Поняття «контент» та форми його подання в журнальних виданнях. *Наукові записки Інституту журналістики*. Т. 45. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/nzizh/2011_45/khalymo.pdf.
14. Харамуза Д. В. (2020). Літературно-художні часописи України 1990–2020 рр.: історичний ескіз. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. Том 31 (70) № 2 ч. 4. С. 150–157. <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.2-4/23>.
15. Хітрова Т. В. (2007). Типологічні особливості періодичної преси Запорізького краю (1904–1920 рр.): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.08 / Хітрова Т.; Ін-т журналістики і масової комунікації Гуманітарного ун-ту «ЗІДМУ». Київ. 20 с.
16. Шейко В. М. (2009) Літературні періодичні видання України в роки незалежності: культурологічний аспект. *Вісник Харківської державної академії культури*. Вип. 28. С. 12–28.

References:

1. Almanakh «Artkursyv» [Artkursiv Almanac]. Retrieved from: <https://mari.kyiv.ua/science/scientific-publications/art-coursive> [in Ukrainian / English].
2. Bratulić, Josip (2001). *Vijenac za hrvatsku književnost. Vijenac 200*. Retrieved from: <https://www.matica.hr/vijenac/200/Vijenac%20za%20hrvatsku%20knji%C5%BEevnost/> [in Croatian].
3. Vasylyk, L. (2008). *Literaturno-khudozhni vydannia u konteksti suchasnykh suspilno-kulturnykh tendentsii* [Literary and artistic publications in the context of contemporary social and cultural trends]. *Polihrafiia i vydavnycha sprava – Printing and publishin*. № 2, 22–28 [in Ukrainian].
4. Verner, I. (2023). *Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy za 2022 rik* [Statistical Yearbook of Ukraine for 2022]. Kyiv. 383 [in Ukrainian].
5. Hlushko, M. (2016). *Mystetski zhurnaly v suchasni Ukraini: osoblyvosti kontentu* [Art Magazines in Contemporary Ukraine: Content Features]. *Visnyk LNAM. Seriiia: Kulturolohiia – Bulletin of the Lviv National Academy of Arts. Series: Culturology*. 29, 47–57 [in Ukrainian].
6. Zhurnal «ART UKRAINE» [Magazine «ART UKRAINE»]. Retrieved from: <https://artukraine.com.ua/about/> [in Ukrainian / English].
7. Ivanova, O. (2010). *Literary and artistic periodicals in the social and communication space of Ukraine in the early twenty-first century*. Doctor's thesis. Odessa: OMNU. 462 [in Ukrainian].
8. Levytska, O. (2011). *Literaturno-khudozhni chasopysy v suchasnomu literaturnomu dyskursi* [Literary and art magazines in contemporary literary discourse]. *Polihrafiia i vydavnycha sprava – Printing and publishing*. 1, 33–43 [in Ukrainian].

-
9. Mazur, Yu., Rozhylo, M. (2013). Zhurnal pro suchasne vizualne mystetstvo: ryzyk vtratyty ukrainskoho myttsia [A magazine about contemporary visual art: the risk of losing a Ukrainian artist] *Masova komunikatsiia: istoriia, sohodennia, perspektyvy – Mass communication: history, present, prospects*. 3 (3), 70–73 [in Ukrainian].
10. Monych, L. (2012). Osoblyvosti zhanrovoho kontentu suchasnykh literaturno-khudozhnikh zhurnaliv Ukrainy [Features of the Genre Content of Modern Literary and Artistic Magazines of Ukraine]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.N. Karazina – Bulletin of V.N. Karazin Kharkiv National University*. № 1027. Retrieved from: http://www-philology.univer.kharkov.ua/nauka/e_books/visnyk_1027/content/monych.pdf [in Ukrainian].
11. Pylypenko, A. (2012). Kontent literaturnoho zhurnal: pryntsyipy modeliuvannia [Content of a literary journal: principles of modelling]. *Visnyk Knyzhkovoï palaty – Bulletin of the Book Chamber*. № 2. Retrieved from: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/vkp/2012_2/st [in Ukrainian].
12. Fiialka, S. (2013). Tematyko-typolohichna struktura suchasnykh mystetstvoznavchyykh zhurnalnykh vydan [Thematic and Typological Structure of Modern Art History Journal Publications]. *Naukovi zapysky Instytutu zhurnalistyky – Scientific Notes of the Institute of Journalism*. 50, 110–118. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizh_2013_50_24 [in Ukrainian].
13. Khalymon, K. (2011). Poniattia «kontent» ta formy yoho podannia v zhurnalnykh vydanniakh [The Concept of ‘Content’ and Forms of Its Presentation in Journalistic Publications]. *Naukovi zapysky Instytutu zhurnalistyky – Scientific Notes of the Institute of Journalism*. Vol. 45. Retrieved from: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/nzizh/2011_45/khalymo.pdf [in Ukrainian].
14. Kharamuza, D. (2020). Literaturno-khudozhni chasopysy Ukrainy 1990–2020 rr.: istorychnyi eskiz [Literary and artistic magazines of Ukraine in 1990–2020: a historical sketch]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Serii: Filohiia. Sotsialni komunikatsii – Scientific notes of Vernadsky TSNU. Series: Philology. Social communications*. Vol. 31 (70) № 2 p. 4, 150–157. <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.2-4/23> [in Ukrainian].
15. Khitrova, T. (2007). *Typological Features of the Periodical Press of Zaporizhzhya Region (1904-1920)*. Extended abstract of candidate’s thesis. Kyiv: IJMS [in Ukrainian].
16. Sheiko, V. (2009). Literaturni periodychni vydannia Ukrainy v roky nezalezhnosti: kulturolohichniy aspekt [Literary Periodicals of Ukraine in the Years of Independence: Cultural Aspect]. *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii kultury – Bulletin of the Kharkiv State Academy of Culture*. 28, 12–28 [in Ukrainian].